

На пачатку...

*На пачатку было Слова, і Слова было ў Бога, і Богам было Слова.
Яно было ў Бога на пачатку.
Усё праз Яго сталася, і без Яго нічога не сталася з таго, што сталася.
У Ім было жыццё, і жыццё было святлом людзей.
А святло свеціць у цемры, і цемра не агарнула яго.*

Ян 1, 1-15

Прапановы на кастрычнік

Існуе пэўнае слова, што заахвочвае да таго, каб нешта пачаць. Існуе такое слова і такое жыццё, што апісваюць новы пачатак, альбо, калі нехта хоча, якія даюць моц пачынаць наноў.

Тое слова і тое жыццё мы ведаем, дзякуючы Евангеллю. У двух з ніх слова „пачатак” упісанае ў першыя радкі прыпавесці пра Езуса Хрыстуса, як тое чуюм у Евангеллі паводле Яна. Значна карацейшы фрагмент мы знойдзем у Марка: „Пачатак Евангелля Езуса Хрыстуса...”. Марк, бадай, быў бы напэўна вельмі расчараваны, калі б мы, чытачы, задаволіліся такім разуменнем гэтае фразы: „Тое азначае пачатак майго Евангелля”.

Пасярод шэрагу іншых рэчаў, якія Марк хоча нам пераказаць, ёсць й тое, што кожнаму, хто чытае ягоны тэкст Евангелля, прапанаваны цалкам новы пачатак. З’яўленне асоб, пра якіх будзе гаворка, азначае пачатак, які ў стане ўсё перамяніць. Гэта, маўляў, імя, якім названы Езус у апошняяе кнізе Бібліі: „Я - Альфа і Амега, Першы і Апошні, Пачатак і Канец” (Ап 22, 13).

Несумненна, што ў сваім Евангеллі Ян натхняўся Кнігаю Быцця (альбо Роду): „На пачатку Бог стварыў неба і зямлю...”. Спецыялісты пагаджаюцца, што гутарка тут не пра нейкі абсалютны пачатак, бо літаральны пераклад гучыць наступным чынам: „У тым пачатку, калі Бог ствараў неба і зямлю, зямля была бязладам і пустыняю...”. Гэта значыць, што Бог не пачынае з нічога. Ён упарадкоўвае хаос, уводзіць лад.

Быў прарок, што асабліва быў на тое чулы. Гутарка пра другую частку Кнігі Ісаі. Гэта біблейны аўтар, які найчасцей карыстаецца з дзеяслова „стварыць”. Другі Ісаі верны інтуіцыі Кнігі Быцця, але ў ягоным прароцтве мова ўжо не пра хаос прыроды, але гісторыі, хаос спавадаваны людзьмі.

Ісаі піша ў даволі змрочных часах. Ягоны народ вынішчаны, выгнаны, а краіна зруйнаваная. Заняпад, вялічэзная нястача ды брак ахвоты ахапілі ўвесь народ. І вось Бог спасылае свайго прарока, каб сказаць, што будзе ствараць нешта новае. У Ісаі атрымалася зразумець, што Бог надаль стварае з таго, што людзі самі Яму й ахвяруюць.

Напрыканцы другое сусветнае вайны жанчына, якая таксама паходзіла з народу Ісаі, чытаючы сказ Аўгустына, перамагла распач, у якую ўвагнаў яе Халакост. Ханна Арэндт, філосаф з Нямеччыны, якая апошнія трыццаць гадоў свайго жыцця правяла ў Злучаных Штатах, багата чытала Аўгустына, якога не заўсёды разумела і таму часамі была несправядліваю. Але менавіта св. Аўгустын здолеў распаліць у ёй надзею.

Яна зразумела, што Аўгустын пісаў у атмасферы надыходзячага канца свету, падобныя настроі яна заўважала пасля вайны ў сваіх сучаснікаў у Еўропе ды Амерыцы. Сканчваючы сваю даволі змрочную кнігу пра таталітарызм, на апошняе старонцы яна зацытавала св. Аўгустына. Яе тон быў іншы, стаў радыкальна адрознівацца. Мова пра словы св. Аўгустына: „Дзеля таго, каб быў пачатак, быў створаны чалавек”. Праз усё жыццё тыя словы ніколі не пакідалі яе.

Заклапочаная будучыняю нашага грамадства, яна ўбачыла ў гэтым сказе св. Аўгустына заклік, што скіраваны да кожнага чалавека. Лічыла, што Аўгустын зразумеў, што тым, што сапраўды чыніць з нас істоты, створаныя на вобраз Божы, ёсць здольнасць пачынаць, рабіць нешта наноў, здзяйсняць, каб паўстала нешта новае. На яе думку, тую здольнасць варта сцерагчы. „Пачынанне” – гэта спосаб супрацьстаўлення фаталізму, супраціўленне ўсяму, што знішчае гэтае пакліканне чалавека. Гэта значыць сказаць „не” паражэнству.

Гісторыі стварэння свету, якія можна знайсці ў старажытнасці, асабліва ў некаторых рэлігіях, якія былі вядомыя ў Ізраэлі, параўноўваюць першасны хаос да пачвары, якую Бог павінен перамагчы. Такая пачвара не сустракаецца аднак у апісанні стварэння ў нашае Бібліі. Але ж пачвара ёсць пры апісанні гісторыі чалавека ў форме войнаў, лютасці, нянавісці, а нават руйнавання навакольнага асяроддзя. Даючы чалавеку здольнасць „пачынання”, то бок, такога дзеяння, каб паўставала нешта новае, Бог дае людзям моц паканання пачвары цягам усяго часу трывання гісторыі.

Пытанні для абмену думкамі ў малых групах:

- ▶ Што рабіць, каб не паддацца згубленасці ды апатыі ў сучасным свеце?
- ▶ Дзе знайсці сілы і матывацыю, каб нешта распачаць наноў?